

C

P R O M E M O R I A

a Közgazdaságtudományi Kar és a Gazdasági Akadémiák feladatairól.

A mezőgazdasági oktatásügyet illetőleg azért van controversia a Földművelésügyi és Közoktatásügyi Miniszteriumok közt, mert eddig nem körvonalaztatott a két miniszterium ebbeli hatásköre. Pedig ez a feladat nem nehéz, mert a hatáskörök s az elválasztó vonal a dolgok természeténél fogva adva vannak.

Mindaz, ami tudományos kutatás, az általános tudás gyarapítása és olyan nemzedék nevelése, amely a tudományos és praktikus előhaladásnak ismeretszínvonalát által előrevivője lehet, általános tanügyi feladat és a Közoktatásügyi Miniszterium keretébe tartozik. Az ismereteknek a praktikus élet pillanatnyi, mai szükségleteire való alkalmazása pedig a Földművelésügyi Miniszterium feladatkerébe tartozik.

Ezen principium alapján egyszerűen és világosan elválnak a Közgazdasági Kar mezőgazdasági szakosztályának egyrészt, a gazdasági akadémiának, másrészt feladatkeréje és hovatartozása. Az egyetem fogalma mint olyan, egyetemes tudást jelent, ami alatt a mai világban természetesen nem encyclopaedicus tudást, hanem az emberi tudás különböző irányai felé megalapozott látókört értünk. Az egyetemeknek minden facultása ezen szélesebb philosophicus bázisra épít s ezért az egyetemi facultások nem tekinthetők szakiskoláknak, — szakiskola alatt értve azon iskolát, amely valamely foglalkozási ág practicus művelésére a szükséges alapismereteket megadja. A gazdasági akadémiák szakiskolák és ezen utóbbi célt szolgálják.

Az ifjúságra vonatkoztatva a feladatok különbségét abban látom, hogy az egyetem van hivatva arra, hogy elméletileg, de practice is, jól megalapozott gazdasági szaktudáson kívül bölcseloti, történelmi, földrajzi és természettudományi széles és modern látókörrel bíró férfiakat neveljen, akiknek jobbjai, tehetségesebbjei így a nemzet egész életének szükségleteit magasabb szempontból látva át, gazdasági életünknek józan, másokat is megórtó és a helyes irányokat a fejlődésben megtaláló vezetőregyéniségei lehetnek. A gazdasági akadémiák

feladata viszont a mezőgazdasági termelés practicus részletmunkájára nevelni embereket a meglévő modern tudományos alapokon.

Ezeket a megállapításokat mindennapi köznyelvre átvive az akadémiák feladata elsősorban gazdák, különösen nagyobb és középgazdák és gazdatisztek képzése, ami az egyetemnek nem, vagy legalább is távolról sem első feladata. Az egyetem első feladata egyrészt gazdasági vezető egyéniségeket, másrészt a mezőgazdasági tudományok és azok practicus felhasználása szempontjából magas szakképzettségű specialistákat kiképezni. Ez természetesen nem akadály annak, hogy úgy az egyik, mint a másik csoportba tartozók a practicus mezőgazdasági pályákon is találjanak elhelyezkedést, sőt kiképzésük szempontjából fontos az volna, hogy egyetemi éveik után minél többen egy időre a practicumban is megforduljanak. Az egyetem másik feladata a magasabb fokú gazdasági tanár-képzés, tehát úgy saját succrescentiájának képzése, mint a gazdasági tanintézetek és iskolák, első sorban a magasabb rendűek tanárainak képzése. Ezeket az akadémiák nem képezhetik, mert a tanárnak szélesebb látókört kell adni annál, mint amelyet az átlagos practicus gazdának adunk és különösen alaposabb és szélesebb körű tudományos theoretikai ismereteket is. Ez nem zárja ki azt, hogy kivételosen a gazdasági akadémiák intézeteiben működő tudományos segédszemélyzet a gazdasági akadémiák hallgatóiból is recrutálódjék és idővel egyesek a tanárságot is elérhessék, de ebben az esetben is kívánatos, hogy azon urak egy időt egyetemi intézetekben is töltsenek.

Felmerülhet az a kérdés, hogy vajjon az említett célok megvalósítására szükség van-e? egyetemi mezőgazdasági fakultásra, illetve szükség van-e oly számú egyetemileg képzett mezőgazdára a fent említett munkakörökben, amennyi szükséges ahhoz, hogy egy egyetemi szakosztály illetve fakultás omiatt fonnartassék.

Eltökintve attól, hogy nem a hallgatók száma, de különösen nem nagy száma határozza meg egy fakultás szükségességét, illetőleg bizonyos tudományok előadásának szükségét az egyetemen, hanem az ország általános gazdasági érdeke, a nemzetek gazdasági versenyében való helyzetünk szükségé és az egyes ismeretkörök tudományos nivóra omolko-
dásának tényei, - eltökintve ezektől is számszerűleg igazolható egy

ilyen egyetemi facultás létének szüksége. Programokban és szónoklatokban országsszerte hirdetjük a többtermelést. Ennek azonban különböző előfeltételei vannak. Olyanokról, amelyek, mint a tőke kérdése s a gazdaságpolitikai momentumok, itt nem beszélek. De egyik legfőbb előfeltétel, minden esetre sine qua non-ja a többtermelésnek a szaktudás. A szaktudás terén is ~~xxxxxx~~ versenyképeseknek kell, hogy legyünk a világ legkultiráltabb államaival. Szükséges ez annyival inkább, mert egyik a kevés előnyöknek, amelyeket szomszédainkkal szemben megtartottunk, átlagos kulturnívónk, illetve kulturképességünk.

Ha többtermelést akarunk, mindenkinek rendelkezésre kell, hogy bocsássuk a szaktudást. Ez természetesen nem érhető el avval, hogy mindenkiket kiképezünk az összes gazdasági ismeretekben. Ez először is lehetetlen még az egyes szempontjából is, az összesség szempontjából pedig már ópon. A célt csak úgy lehet elérni, ha a gazdasági életnek s ennek keretében nevezetesen a mezőgazdaságnak is minden ágára megfelelő szakembereket, specialistákat nevelünk oly számban, hogy azokat az országra elosztva, mindenki könnyen és gyorsan férhesen hozzá a megfelelő szakemberek tanácsaihoz, a tanácsadó szakemberek pedig elegendő ideje legyen arra, hogy az egyes emberek problémáival alaposan, egyénileg és ne sablónszerűleg foglalkozzék. - A birtokelosztás minden esetre nem a birtoktestek nagyobbodása, hanem inkább azok kisebbodése felé vezet. A birtokosok legnagyobb részének nem áll módjában szakembereket különösen nagyobb számban alkalmazni. A helyzet tehát az lesz, előbb- utóbb, hogy az átlaggazdának annyi ismeretet tudunk majd adni, amennyivel a gazdaság egyszerűbb, általánosabb és kijogocosodott munkáinak a vezetésén kívül a szakember irányítását megérteni és követni képes lesz. Államilag, társadalmilag, vagy szövetségostilag, egy szóval akármilyen formában, amelyet itt most nem kívánok részletezni, be fog kelleni tehát hálózunk az országot a különböző művelési ágaknak tájankénti fontossága és intenzitása szerint sűrűbben, vagy ritkábban specialista szakemberekkel.

Ezeket az embereket, specialistákat csak az egyetem nevelheti, mert ezeknek széles körű általános műveltséget kell adni, tudományos metodikára, kutató képességre kell őket nevelni és idegen nyelvi készséget is kell nekik adni. Ezeket a feladatokat az akadémia nem töltheti be, mert nem is hivatása és mivel teljesen más oktatásmondot is igényel, ez az oktatás csak megzavarná őt valódi feladata teljesítésében. Eltekintve attól hogy olyan tárgyakat is kell a látókör szempontjából az ilyen feladatokra képesítendő ifjúnak tanulnia, amelyek kívül esnek az akadémia keretén.

Ezen szakemberekon kívül az egyetem feladata megadja a lehetőséget arra, hogy gazdasági életünknek egy a magán-, mint a közgazdaság terén a vezető posztion számára képezhessék magukat fiatalombok. A magángazdaság terén a nagybirtokosnak mezőgazdasági képzése nem azonos feladat a gazdaságtiszt képzésével. A világgconjunkturák ismerete, jogismeret, a socialis érzék kifejlesztése, társadalomtudományi, philosophiai és történelmi ismeretek által, ovvel bizonyos mértékig az emberismeret fejlesztése is a a látókör szélesbitése szükségesek ahhoz, hogy emberek egy, a sors által rájuk bízott nagy gazdaságot, tehát a nemzet gazdasági életének egy jelentős nagy objectumát vezethessék. Közgazdasági terén pedig szükséges az, hogy a különböző gazdasági ágak élön álló férfiak ne csak saját gazdasági ágaiknak igényeit, lehetőségeit és embereit ismerjék, hanem a másikat is. A közgazdasági facultás egyik legfőbb előnye abban van, hogy az állami igazgatás közgazdasági vonatkozású ágainak leendő tisztviselői és főtisztviselői, kereskedelmi életünk, ipari életünk és mezőgazdasági termelésünk leendő vezetői egy és ugyanazon iskola padjain ülnek, bizonyos mértékig egy szellemben nevelkednek és az ifjúságnak fogókony éveiben egymással személyes, esetleg barátai contactusban jönnek.

Ehhez a két csoporthoz hozzájön még a már említett tanárság. A tanárképzés bármily szakra közoktatási feladat, a Közoktatásügyi

Minisztorium hatáskörébe tartozik, mert pedagógiai feladat. A tanár nem mesterember. A tanárnak ötször annyi ismeretanyaga kell, hogy legyen, mint emennyit továbbad, hogy azt, amit tovább ad, jól adja tovább. A tanárnak a tudományával kapcsolatos más tudományágban is jártasnak kell lennie, a mezőgazdasági tudományokban pedig alapfeltétellel, hogy - földről lévén szó - természettudományi látókörről és - emborról is lévén szó - történelmi tudással is bírjon az illető.

Épugy mint az oktatáséi, ugy oszlanak meg a kutatás és az ahhoz szükséges kísérletek feladatai. A mindennapi és actualis gazdasági életet közvetlenül szolgáló kutatás és kísérletek a Földművelésügyi Minisztorium, minden további kutatás, szóval a kutatásoknak és kísérleteknek egész széles köre ellenben a Közoktatásügyi Minisztorium körébe tartozik. A Földművelésügyi Minisztoriumnak az ország gazdasági életének irányításában szüksége van arra, hogy bizonyos konkrét kérdésekben azonnal és gyorsan tudjon kísérleteket, tanulmányi kísérleteket fogalmaztatni. Szüksége van egy apparátusra, amelyet saját igényeinek megfelelően irányítsa, s amely teljesen rendelkezésére álljon. De tapasztalatból tudom, hogy a földművelésügyi minisztorium vezetése alatt álló intézmények nagyobbára nem felelnek meg minden ember várakozásának, de különösen a tudományos várakozásoknak minden tekintetben, azért, mert végeredményben a practicumnak és nem az önmagáért való tudományos kutatásnak szellőse vezérli őket. Kivételosen egy-egy intézmény vezetője ugyan a tudományos kutatás irányában is tudott munkálkodni és irányítani, de ekkor is legtöbbször nehézségekkel. Ezért történik meg azután, hogy a megfigyelések gyakran csak olyan momentumokra terjednek ki, amelyekről a practicus ember és az irányító fórumok tudják, hogy annak a gazdasági élet folyamában már is hasznát veszik és elhanyagoltatnak olyan megfigyeléseket, amelyek tegnap, vagy ma még nem válthatók a practicus életben készpénzre, de amelyekben később, ma vagy holnap már nagyon nélkülözzük a hosszabb

időre visszamenő megfigyelési sorozatot. A tudományos kutatást nem irányíthatja a practicus élet és a mezőgazdasági tudományos kutatást sem irányíthatja a practicus mezőgazdaság, vagy az annak vezetésére hivatott miniszterium.

A tudományt önmagáért kell művelni és a tudományos kutatást önmagáért a tudományos célért, tudásvágyból kell folytatni. A kutató tudósnak meg kell adni a kutatás teljes szabadságát és semmi-féle mellékeél nem szabad, hogy korlátozza. Ezért a tudományos kutatást felsőbb helyen is azok vannak hivatva irányítani, akik a tudomány sphaerájában élnek. Csak az a miniszterium irányíthatja helyesen a mezőgazdasággal kapcsolatos sa mezőgazdaság felvirágoztatásának alapjául szolgáló tudományok terén a kutatást, amely az összes többi tudományok terén is irányítja, mert a tudományok egy nagy egészet alkotnak, szövevényesen összefüggnek s a kutatás terén nem választhatók el egymástól.